

Rudolf Brajčić

INTERVENT NA XI. MEĐUNARODNOM KONGRESU ZA SOCIOLOGIJU RELIGIJE

Kao profesor dogmatike predstavnik sam teorijske znanosti, premda, kako znate, i dogmatika je također pozitivna. Stoga, što mi je žao, ne mogu svojim riječima ništa pridonijeti diskusiji unutar same religiozne sociologije, unutar vaših vrijednih radova.

Da ipak govorim, izazvan sam riječima gosp. prof. Hansa Mola, koji je jučer na vas apelirao da se ne zatvarate u čistu empiriju, nego da budete otvoreni teoriji, kao što i mi teoretičari moramo biti otvoreni empiriji. Empirija i teorija moraju ići skupa, rekao je gosp. Mol. Ja se s time slažem. I žao mi je što već ovaj kongres nije uposlio filozofe i teologe, dakako vas i njih zaposlene svakog pod njegovim specifičnim vidom, ali okupljene oko istog predmeta, o kojemu biste vi pružili pozitivan materijal kao teorijsku indicaciju. Danas je gosp. prof. Vrcan izrazio istu potrebu, a također i gosp. prof. Houtart, opisujući nam četvrti tip sociologa.

Dopustite mi da jednim primjerom s ovog kongresa osvijetlim tu suradnju.

Prvi dan kongresa je gosp. prof. Ćimić istaknuo kako se prema još nedovršenim istraživanjima u Jugoslaviji pojavljuje tanki sloj onih koji ne žele biti niti teisti niti ateisti, vjeruju i ne vjeruju u isto vrijeme. Gosp. Henri Desrosche je to potvrdio, ističući kako mladi ni na Zapadu ne žele biti aut-aut: aut Marx aut Christus. Gosp. Lukšić je sadržaj vjere tih mladih naznačio *stvaralačkom tenzijom*, vjerom u Bitak, koji je prema Heideggeru neproziran.

Htio bih ovdje naglasiti da za daljnje istraživanje toga fenomena pomoć teoretičara može biti od neke važnosti. Ja bih kao teoretičar htio iznijeti svoju misao o tome, ne pretendirajući, dakako, da vam budem ta pomoć, ali se ipak nadam da bi moja misao za vas mogla biti zanimljiva.

Današnja mladež ne želi birati: aut Marx aut Christus. Premda nisam stručnjak u marksizmu, ipak bih naglasio jednu temeljnu razliku između Marxa i Krista. Marx je filozof, bar u smislu kritike društva, pa prema tome, životnu stvarnost iskazuje filozofskim kategorijama. Krist nije filozof, kao što ni sveukupna židovska tradicija nije filozofski raspoložena. To znači da kršćanstvo, kako nam je primarno dano, nije kategorizirano filozofskim pojmovima. Ta kategorizacija dolazi poslije. Započinje pod utjecajem grčke filozofije u patristici, a svoj vrhunac dostiže u aristotelovskoj kategorizaciji kršćanstva u sred-

njem vijeku, u kojoj se kategoriji ono i danas nalazi. To znači da odbacivanje kršćanstva od strane današnje mladeži, predstavljena u jednoj određenoj kategorizaciji, ne mora biti odbacivanje Krista.

Ne bih htio da stvorite dojam da ja osobno odbacujem aristotelovsku pojmovnu kategorizaciju kršćanstva. Moram vam priznati da je ne odbacujem, ali ujedno i reći da se ta kategorizacija mora neprestano dopunjavati i korigirati rezultatima modernih pozitivnih znanosti uključivši, kada je pitanje čovjekove veze s Bogom, u prvom redu vašu znanost, kao i to da predmet svoga istraživanja mora širiti prema sve većem bogatstvu stvarnosti koju čovjek otkriva ili sam stvara, bilo u prirodi, bilo u svojim društvenim odnosima.

Tako, na primjer, ako bismo i dalje išli samo klasičnim utrtim putovima u spoznavanju Boga, koji su putovi vama dobro poznati, mislim da bismo teško mogli shvatiti prije spomenuti fenomen kod mladeži koja vjeruje i ne vjeruje u isto vrijeme. Meni se čini da današnja mladež ne može shvatiti *objektalni* način spoznaje Boga, kojim su ispunjeni naši priručnici te da je više sklona *subjektalnoj* spoznaji, onoj, naime, kojoj je sam subjekt, svijest o sebi, primarni izvor i koji počiva na bar nekom ontičkom identitetu čovjeka s Bogom. Da taj identitet doista postoji, sjetimo se Augustinovih riječi: Deus est intimior intimis meis — Bog je bliži meni nego što sam ja sam sebi. I sjetimo se novije sentencije o milosti po kojoj milost nije stvoreni pripadak (akcidens) nego sam Duh Sveti darovan duši, što nas vodi primisli da je čovjek po Duhu Svetom, svojoj quasiformi, jedno s Bogom samo osobno različan, analogno prema osobnim razlikama u Presv. Trojstvu.

Dok svojim anketama o vjeri kod mladeži ne budemo znali stavljati pitanja u smjeru subjektalnog spoznavanja Boga, već ostanemo u starim kategorijama dvokatne teologije, mladež će odgovarati da ne vjeruje i dok ne budemo odgovore mladeži znali čitati u vidu izloženog identiteta Boga s čovjekom, nama će formula mladih »vjerujem i ne vjerujem«, koja se rodila iz njihove iskrenosti, ostati znatnim dijelom neshvatljiva.

Oprostite još jednom što sam se kao teoretičar usudio ovdje govoriti. Možda vam je ipak bilo drago čuti jednu refleksiju teoretičara koji prati vaš rad. Hvala!